

strateginen **TUTKIMUS**

**Maahanmuutto-
järjestelmien
muuttaminen
tulevaisuuden osaamista
varten (TRIM)**

Tilannekuvaraportti 2026

SUOMEN AKATEMIA

1. Tiivistelmä

Tässä tieteidenvälisessä (taloustiede, teknologiantutkimus, koulutustutkimus ja maahanmuuttotutkimus) hankkeessa tutkitaan maahanmuuttojärjestelmää ja sen toimivuutta työmarkkinoilla 1) analysoimalla siirtymiä maahanmuuttojärjestelmän sisällä, 2) analysoimalla maahanmuuttojärjestelmän valmiuksia helpottaa siirtymiä ja 3) suunnittelemalla ja seuraamalla näitä siirtymiä koskevia interventioita.

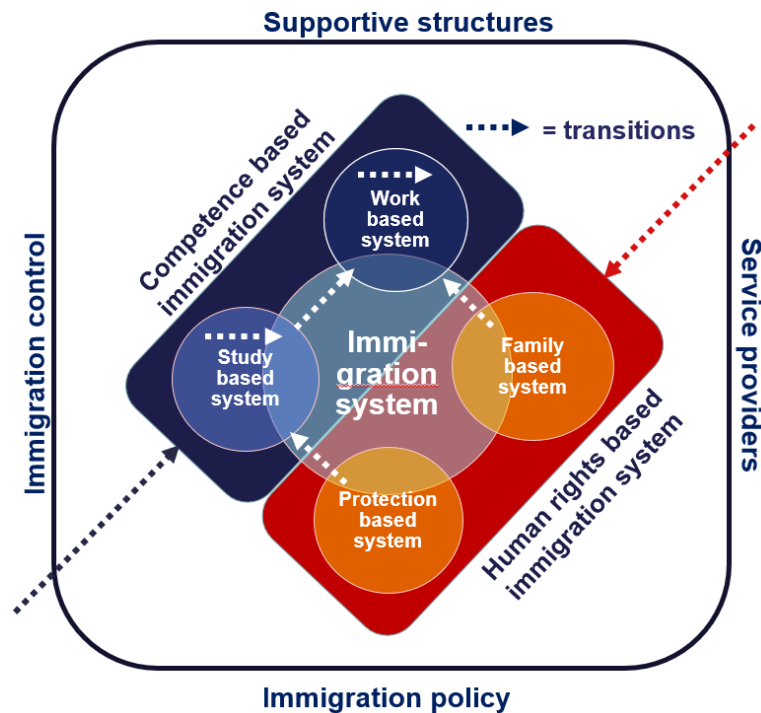
Hankkeen keskeinen haaste on selvittää, mikä on maahanmuuttojärjestelmän kyky integroida maahanmuuttajat suomalaisille työmarkkinoille kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla ja miten tätä järjestelmää voidaan kehittää. Teknologinen muutos, erityisesti tekoäly, läpäisee tätä tutkimusta. Uudet teknologiat muuttavat työmarkkinoiden tarpeita ja osaamisvaatimuksia ja edellyttävät maahanmuuttojärjestelmän sopeutumista. Toisaalta uudet teknologiat tarjoavat mahdollisuuksia maahanmuuttoprosessien kehittämiseen, mikä edellyttää tekoälyn eettisyyden pohtimista.

Hankkeessa keskitytään siirtymiin eli yksilöllisiin opiskelu- ja urapolkuihin sekä institutionaalsiin rakenteisiin, jotka joko tukevat tai estävät etenemistä. Tutkimus analysoi osaamisperusteisten ja ihmisoikeusperusteisten järjestelmien toimintaa, suorituskkyä ja uudistumiskykyä. Lisäksi hanke toteuttaa interventioita ja kehittää teknologisia ja organisatorisia ratkaisuja, jotka parantavat siirtymiä ja vahvistavat maahanmuuttojärjestelmän toimivuutta.

2. Yhteiskunnallinen haaste

TRIM (Transforming Immigration Systems for Future Skills) tarkastelee, mikä on maahanmuuttojärjestelmän kyky integroida maahanmuuttajat suomalaisille työmarkkinoille kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla ja miten tätä järjestelmää voidaan kehittää. Tutkimusta läpäisee teknologinen muutos, erityisesti tekoälyn eettinen käyttö maahanmuuttojärjestelmässä ja maahanmuuttajien siirtymissä eri maahanmuuton kategorioista toiseen. Uudet teknologiat muuttavat työmarkkinoiden tarpeita ja osaamisvaatimuksia ja edellyttävät maahanmuuttojärjestelmän sopeutumista. Toisaalta uudet teknologiat tarjoavat mahdollisuuksia maahanmuuttoprosessien kehittämiseen, mikä edellyttää tekoälyn eettisyyden pohtimista.

Kuvio 1 esittelee maahanmuuttojärjestelmää kokonaisuutena.

Tarkastelemme rekisteri-, kysely- ja haastatteluaineistoin maahanmuuttajataustaisten siirtymiä ja näiden sujuvuutta erilaisten viisumikategorioiden välillä. TRIM liittyy tiiviisti SKILLS-ohjelman kaikkiin haasteisiin ja vaikuttavuustavoitteisiin. Hankkeemme tutkimus, interventiot ja vuorovaikutustyö edistävät osaamisen vahvistamista, työvoiman riittävyyttä, maahanmuuttajien inklusiota, integraatiota ja osallistumista sekä muutosten ennakointia ja hallintaa.

TRIM vahvistaa tutkimuksen ja interventioiden avulla ja yhteistyössä yhteiskunnallisten partnerien kanssa maahanmuuttojärjestelmän kykyä integroida maahanmuuttajataustaisia koulutus- ja työmarkkinoille

Yhteistyössä yhteiskunnallisten partnereiden kanssa TRIM etsii tutkimuksella, erilaisilla interventioilla ja niiden seurannalla hyviä ratkaisuja maahanmuuttojärjestelmän kyvykkyyden kasvattamiseen. Etenkin hankkeen toisessa vaiheessa suunnittelemme ja toteutamme yhdessä yhteistyöpartnereiden kanssa koulutus- ja työmarkkinainterventioita ja laajennamme näin syvempää ymmärrystä niistä tavoista, joilla järjestelmää voidaan kehittää. AI-interventiot mahdollistavat osaamistarpeiden tunnistamisen ja sopivien koulutusten löytämisen osuvalla tavalla. Samalla lisäämme ymmärrystä siitä, miten maahanmuuttajataustaisten asiantuntemusta voidaan tukea esimerkiksi kehittämällä osuvaa ja

oikea-aikaista ohjausta sekä muita tuen toimintatapoja niin oppilaitoksissa kuin työelämässäkin.

TRIM vahvistaa työvoiman riittävyyttä edistämällä sujuvia siirtymiä maahanmuuttojärjestelmän tasolla, yhteiskehittämisellä sekä kokeilemalla uusia ratkaisuja ja tekoälypohjaisia interventioita

TRIM tunnistaa, että riittämätön työvoima, kilpailu ammattitaitoisista työntekijöistä ja ikääntyvä ja monimuotoistuva yhteiskunta luovat uusia haasteita maahanmuuttojärjestelmälle. Erilaisten siirtymien kehittäminen järjestelmätasolla edistää maahanmuuttajien siirtymistä suomalaisille työmarkkinoille. Suunnittelemme ja toteutamme tekoälypohjaisia interventioita taitojen epäsuhdan korjaamiseksi, siirtymien parantamiseksi ja sen seurauksena osaavien tekijöiden saatavuuden ja sitoutumisen edistämiseksi.

TRIM analysoi siirtymien sujuvuutta eri maahanmuuttojärjestelmien välillä erityisesti koulutuksen ja työelämän kontekstissa, mutta myös suojeluperustaisessa maahanmuutossa. Lähestymme integraatiota holistisesti ja otamme huomioon laajemman yhteiskunnallisen kontekstin sekä maahanmuuttojärjestelmien toimintakyvyn. Osa interventioistamme tulee testaamaan järjestelmien toimivuutta kestävän ja oikeudenmukaisen inklusion näkökulmasta.

TRIM edistää maahanmuuttajien inklusiota, integraatiota ja osallistumista holistisesti analysoimalla maahanmuuttopolitiikkaa, siirtymien oikeudenmukaista ja sujuvuutta sekä testaamalla järjestelmän toimivuutta

Maahanmuuttojärjestelmän kehittäminen tukee myös muutosten ennakointia ja hallintaa. Työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointi on tärkeää erilaisten koulutusten kehittämiseksi sekä oikein kohdennetulle osaamisen päivittämiseksi. Tämä puolestaan edistää sujuvia, kestäviä ja oikeudenmukaisia urapolkuja. Hankkeen aikana kehitämme myös keinoja osaamisen ja työvoiman tarpeen ennakointiin keskittymällä erityisesti organisaatiotason haasteisiin.

Harkitsemme tekoälyn suunnittelun ja käytön eettisiä näkökohtia eri siirtymävaiheissa ja toteutamme data- ja tekoälypohjaisia interventioita löytääksemme ratkaisuja, jotka edistävät kestävämpää maahanmuuttojärjestelmää. Tekoälypohjainen analyysi ja avoimen alustan kehittäminen osaamisen sovittamiseksi ja rekrytointityökalujen

saatavuuden varmistamiseksi tarjoavat päätöksentekijöille, teollisuudelle ja työnhakijoille ennakoivaa ja näyttöön perustuvaa tietoa.

TRIM vahvistaa työvoima-, osaamis- ja maahanmuuttojärjestelmän tarpeiden ja haasteiden ennakointia ja hallintaa tunnistamalla organisaatioiden tarpeita ja haasteita, tekoälyn mahdollisuuksia ja eettisiä näkökohtia sekä rakentamalla uutta asiantuntijayhteisöä

Tarkastelemme ja yhteiskehitämme maahanmuuttojärjestelmän keskeisten toimijoiden kyvykkyyttä muuttaa järjestelmää ja kehittää siirtymiä. Maahanmuuttoon liittyvää politiikkaa on tehty Suomessa jo pitkään, ja työnantajat, oppilaitokset, kaupungit ja järjestöt ovat osaltaan tuottaneet lukuisia käytäntöjä monimuotoisuuden ja maahanmuuton hallintaan. Kuitenkaan tämän järjestelmän kyvykkyyttä tuottaa, juurruttaa ja levittää uusia käytäntöjä ja sen myötä uudistaa rakenteita ei ole juurikaan tutkittu kokonaisuutena, ja toimijat toimivat liian usein omissa siloissaan.

Olemme tiiviissä vuoropuhelussa muiden SKILLS-ohjelman hankkeiden sekä muiden STN-hankkeiden kanssa (esim. Mobile Futures, Trust-M). Yhteistyö SKILLS-ohjelmassa on sekä temaattista (maahanmuuttopaneeli, kielitaidot, ennakointi) että alueellista (erityinen fokus Keski-Suomessa). Yhteisissä tapaamisissa hahmotellaan ja kehitellään yhteistyömahdollisuuksia ohjelmatasolla sekä tutkimuksessa että vaikuttavuudessa.

3. Tutkimuksen nykytila (state of the art)

Suomen maahanmuuttopolitiikan tutkimus- ja muutostarve perustuu havaintoon (Pesola ym. 2024; Ahmad 2020), että järjestelmän tehottomuus jatkuu edelleen samalla kun järjestelmän monimutkaisuus kasvaa. Esteitä sekä työllistymisessä sekä opinto- ja työuran etenemisessä on edelleen.

Suomessa siirtyminen eri maahanmuuttoalajärjestelmien välillä on dynaamista ja usein arvaamatonta, ja sitä muokkaavat muuttuvat oleskelulupien oikeudelliset perusteet ja muuttuva poliittinen tilanne. Maahanmuutto on erittäin politisoitu ja politisoitunut aihe, ja maahanmuuttopolitiikan ja lainsäädännön äkilliset muutokset voivat johtaa odottamattomiin seurauksiin sekä maassa jo oleville maahanmuuttajille että Suomeen muuttamista suunnitteleville.

Kun maahanmuuttajien olosuhteet muuttuvat ajan myötä työn, opintojen, perhe-elämän tai suojelumahdollisuuksien vuoksi, he voivat siirtyä edestakaisin useiden oikeudellisten asemien välillä. Nämä epälineaariset siirtymät vaikuttavat merkittävästi maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksiin ja asemaan työmarkkinoilla (esim. Könönen

2014; Sahradyan 2022). Riittämättömät suomen kielen taidot mainitaan usein merkittävänä esteenä eri asemassa olevien maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksille (Li, 2019); kielelliset esteet kuitenkin risteävät muiden sosiaalisten, kulttuuristen, uskonnollisten ja etnisten tekijöiden kanssa (Ahmad 2020). Kehittymättömät ammatilliset ja epäviralliset verkostot heikentävät entisestään maahan muuttaneiden mahdollisuuksia päästä työmarkkinoille (Alho, 2020).

Vaikka julkista politiikkaa käsittelevässä kirjallisuudessa on käsitelty viisumijärjestelmiä (esim. Kerr ja Lincoln, 2010) ja tutkittu kohdennettuja välineitä integraation ja työllisyyden tukemiseksi (Arendt ym., 2022), on edelleen vain vähän näyttöä siitä, miten poliittiset toimet voivat helpottaa kansainvälisten opiskelijoiden siirtymistä työmarkkinoille ja laajemmin isäntäyhteiskuntaan. Kuitenkin monet maat ovat yhä enemmän riippuvaisia ulkomaisista tutkinnon suorittaneista ammattitaitoisen työvoiman rekrytoimiseksi. Työttömyyden lisäksi kansainväliset opiskelijat kohtaavat Suomen työmarkkinoilla alityöllisyyden ongelman (Ndomo, 2024). TRIM-hanke käsittelee tätä ongelmaa kyselytutkimuksilla, politiikkatoimenpiteiden analyysillä, kohdennetuilla interventioilla sekä oleskelulupapolitiikan muutosten analysoinnilla.

Asenteet maahanmuuttajia ja heidän taitojaan kohtaan työpaikoilla ja yhteiskunnassa yleensä vaihtelevat paljon (Näre & Maury, 2024). Koska koulutuksessa ja työpaikoilla on paljon väärinkäsityksiä kulttuurista ja kielestä, maahanmuuttajien, erityisesti ei-länsimaisista taustoista tulevien, taidot, tiedot ja kokemukset voivat jäädä tunnistamatta (Kärkkäinen, 2017). Yleisesti ottaen keskiasteen koulutus (mukaan lukien ammatillinen ja yleissivistävä keskiasteen koulutus) on alituttu alue maahanmuuttoa ja työmarkkinoita koskevassa tutkimuksessa, ja TRIM pyrkii korjaamaan tämän puutteen.

Maahanmuuttojärjestelmien muutoksesta on melko vähän muuta kuin maahanmuuttohallintoon liittyvää tutkimusta. TRIM tuottaa analyysin ja viitekehysten, jossa voidaan analysoida ja tarkastella myös järjestelmätason muutoksia tai jopa siirtymiä uudenlaiseen järjestelmään. Järjestelmän muutoksyvykkyyteen liittyvä tutkimus edistää tätä tavoitetta. Se tarkastelee keskeisten organisaatioiden kyvykkyyksiä luoda ja toteuttaa tarvittavia hallinnollisia kaavailuja, ratkaisuja, yksityisen ja julkisen rajat ylittäviä yhteistyörakenteita ja muita prosesseja, jotka voivat sujuvoittaa siirtymiä ja lisätä yhdenvertaisuutta työmarkkinoilla.

Hankkeen empiirinen tutkimus tuottaa kattavien rekisteri-, kysely- ja haastatteluaineistojen avulla tietoa eri ryhmien siirtymistä maahanmuuttojärjestelmän sisällä ja siihen liittyvien politiikkatoimien (esim. saatavuusharkinnan) vaikutuksista. Tutkimuksessa hyödynnetään myös kokeellisia kyselyasetelmia ja interventioita uuden empiirisen tiedon tuottamiseksi. Mahdolliset interventiot toteutetaan yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

4. Monitieteinen yhteistyö

Hankkeemme edistää monitieteistä tutkimus- ja kehitysyhteistyötä, joka tukee maahanmuuttojärjestelmän kehittämistä. Hankkeen partnerit ja tutkijat tulevat taloustieteen, teknologian, koulutuksen ja maahanmuuttotutkimuksen aloilta. Analysoimme siirtymiä eri järjestelmien välillä sekä maahanmuuttojärjestelmän valmiuksia tukea näitä siirtymiä hyödyntäen niin määrällisiä kuin laadullisia menetelmiä. Suunnitellut interventiot liittyvät maahanmuuttojärjestelmän eri ulottuvuuksiin mainittujen tutkimusalueiden näkökulmista.

Tutkimusyhteistyö muiden STN-hankkeiden kanssa temaattista ja alueellista

Hankkeemme ja siihen liittyvä tutkimus käsittelee keskeisiä teemoja, jotka olemme tunnistanee yhteistyössä muiden SKILLS-ohjelman hankkeiden kanssa: nousevat osaamiset, muutосkyky ja innovaatiot, koulutusjärjestelmät, maahanmuuttojärjestelmät, työn veto- ja pitovoima, inkluusio, integraatio ja osallisuus sekä muutosten ennakointi.

Näemme mahdollisuuksia tutkimukselliselle yhteistyölle sekä SKILLS-ohjelman hankkeiden että muiden STN-hankkeiden kanssa esimerkiksi hoivatyöhön ja tekoälyyn liittyvissä teemoissa. Koska monet hankkeet käsittelevät samoja ilmiöitä, on todennäköistä, että hyödynnämme osittain samoja käsitteitä myös hankkeen vaikuttavuustyössä. Hankkeessamme toteutettavat temaattiset työpajat ja holistiset paneelit luovat hyvän pohjan näistä kysymyksistä käytäville keskusteluille ja mahdolliselle yhteistyölle muiden STN-hankkeiden kanssa ja laajemmin eri toimijoiden kanssa. Näkemyksemme mukaan tämän toiminnan pohjalta voi syntyä sekä uusia tutkimusideoita ja yhteistyömuotoja että yhteistä vaikuttamistyötä.

TRIM-hankkeen keskeinen vahvuus on rekisteriaineistojen analyysit, jotka tuovat tärkeää tietoa erilaisista koulutus- ja työmarkkinasiirtymistä. TRIM tukee muissa hankkeissa tehtävää tutkimusta tarjoamalla kontekstuaalista taustatietoa. Jaamme esimerkiksi tietoa rekisteriaineistojen tarjoamista mahdollisuuksista, haasteista ja analyysien tuloksista. TRIM voi myös tukea osallistumista muiden hankkeiden käsitteellisiin työpajoihin. Lisäksi säännölliset päivitykset aineistonkeruuseen liittyen voivat auttaa meitä suunnittelemaan omaa jatkuvaa aineistonkeruutamme ja välttämään samojen tahojen ja henkilöiden haastattelemista.

Yhteiskunnallisten sektoreiden väliset yhteydet yhteiskehittämisen keskiössä

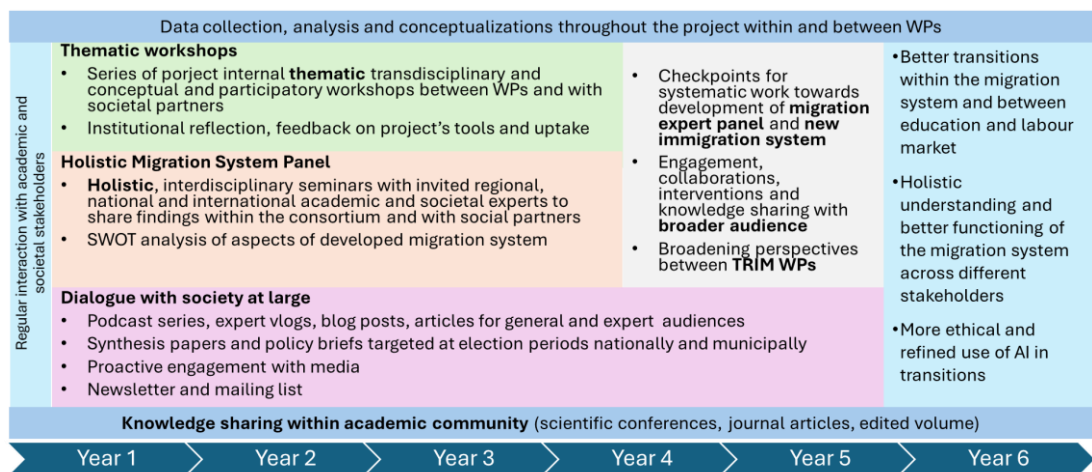
Sekä tutkimus- että vaikuttavuustyössä ylitämme koulutus-, maahanmuutto-, työllisyys- ja sosiaalsektoreiden sekä kolmannen sektorin välisiä rajoja. Yhtenä kehittämisen kohteena on kokonaisvaltaisen maahanmuuttopaneelin luominen monialaiseksi kohtaamispaikaksi tutkijoille ja yhteiskunnallisille asiantuntijoille. Paneelissa jaetaan löydöksiä, laajennetaan näkökulmia ja tehdään järjestelmällistä työtä

muuttoliikejärjestelmän kehittämiseksi. Temaattisten työpajojen toiminta perustuu monialaiseen yhteistyöhön rajatumpien teemojen ympärillä sekä tiedon jakamiseen laajemman yleisön ja eri alojen yhteiskunnallisten kumppaneiden kanssa.

Teemme yhteistyötä työnantajien ja työntekijöiden sekä heidän järjestöjensä edustajien kanssa, koulutus- ja opiskelijajärjestöjen edustajien kanssa toisella ja kolmannella asteella, kaupunkien, valtionhallinnon ja kuntien työvoima- ja maahanmuuttotoimijoiden sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

5. Vuorovaikutus ja vaikuttavuuden edistäminen

Alla oleva kuvio kuvaa tiivistetysti hankkeemme vuorovaikutustyötä.

Hankkeellamme on pääosin yhteisiä sidosryhmiä STN-ohjelman muiden hankkeiden kanssa: työmarkkina- ja ammattijärjestöt, liike-elämän organisaatiot ja verkostot, koulutussektorin toimijat, valtionhallinto ja politiikan toimijat, kaupungit ja hyvinvointialueet sekä kansalaisjärjestöt ja -verkostot.

TRIMin pääsidosryhmäyhteistyön ja vuorovaikutuksen muodot ovat temaattiset työpajat ja kokonaisvaltainen maahanmuuttopaneeli, akateeminen vuorovaikutus sekä vuoropuhelu laajemman yhteiskunnan kanssa. Vuosittain kokoontuvat työpajat toimivat foorumina, jossa yhdessä keskeisten yhteiskunnallisten kumppaneiden kanssa luodaan ratkaisuja maahanmuuttojärjestelmän systeemiin haasteisiin. Työpakettien tutkimustulokset toimivat pohjana keskusteluille ja ratkaisujen etsimiselle.

Ensimmäinen paneeli on paikallinen, ja se toteutetaan vuosien 2026–2027 vaihteessa Keski-Suomen yhteistyöpartnereiden kanssa. Kokonaisvaltaista paneelitoimintaa laajennetaan askelittain perustamalla hankkeen lopussa maahanmuuttopaneeli. Se mahdollistaa maahanmuuttojärjestelmän monialaisen kehittämisen myös hankkeen päättymisen jälkeen sekä koordinoi politiikkasuosituksia ja lausuntoja maahanmuutto- ja

työmarkkinapolitiikasta. Paneelit kokoavat yhteen tutkijat ja sidosryhmät (työnantajat, työntekijät ja oppilaitokset) tarjoamalla foorumin ja tarkistuspisteen maahanmuuttojärjestelmän kehittämiseksi.

Vuoropuhelun vahvistaminen koko yhteiskunnan kanssa on tärkeä osa TRIM-hanketta. Hankkeen verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavilla sekä uutiskirjeillä ammattilaisille ja suurelle yleisölle laajennetaan tietoisuutta hankkeen tavoitteista ja tuloksista. Tämän lisäksi julkaisemme yleistajuisia artikkeleita, blogikirjoituksia, vlogeja, podcasteja, poliittisia yhteenvetoja ja suosituksia.

Vaikutamme vuorovaikutuksella sekä osuvalla ja suunnitelmallisella viestinnällä. Julkaisemme tiedotteita ja uutisia ja tarjoamme aktiivisesti juttuaiheita (uutisia, asiantuntijapuheenvuoroja, mielipidekirjoituksia) medialle. Hyödynnämme kumppaneidemme pitkäaikaista kokemusta, infrastruktuuria ja henkilöstöä, joiden avulla voidaan tavoittaa laajempi yleisö. Toiminnassa otamme huomioon myös maahanmuuttajien näkemykset tekemällä yhteistyötä maahanmuuttajien kanssa oppilaitostasolla sekä eri kansalaisjärjestöjen kanssa. Jatkuva akateeminen vuorovaikutus keskittyy tieteellisiin konferensseihin, lehtijulkaisuihin ja kansainväliseen liikkuvuuteen osallistumiseen.

6. Lähteet

Ahmad, A. 2020. When the Name Matters. *Sociological Inquiry*, 90(3).

Alho, R. 2020. 'You need to know someone who knows someone'. *Nordic J. of Working Life Studies*, 10(2).

Arendt, J. N. et al. 2022. Refugee migration and the labour market. *Oxford R. of Economic Policy*, 38(3).

Geels, R.W. & Schot, J. 2007. Typology of sociotechnical transition pathways. *Research Policy* 36.

Kerr, W. R., & Lincoln, W. F. 2010. The supply side of innovation. *J. of Labor Economics*, 28(3).

Kärkkäinen, K. 2017. *Learning, teaching and integration of adult migrants in Finland*. U. of Jyväskylä.

Könönen, J. 2014. *Tilapäinen elämä, joustava työ: Rajat maahanmuuton ja työvoiman prekarisaation mekanismina*. U. of Eastern Finland.

Li, H. 2019. *The Journey of a Thousand Miles: Chinese Student Migration and Integration in Finland and Germany*. Tampere University.

Ndomo, Q. 2024. *The Working Underclass: Highly educated migrants on the fringes of the Finnish labour market*. U. of Jyväskylä.

Näre, L., & Maury, O. 2024. Multiple sources of precarity. *J. of Ethnic and Migration Studies* 50(11).

Pesola, H. et al. 2024. *Eri syistä maahan muuttaneiden työllistyminen Suomessa*. TEM 9:24.

Sahradyan, S. 2022. *Personal and institutional trajectories of language, employment and integration*. U. of Jyväskylä.